

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ Β΄ ΤΑΞΗΣ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
2003

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο διδαγμένο από το πρωτότυπο
Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου, 1-3

- 1** Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάξωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν
- 2** αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον
- 3** ἡγήσασθαι. ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδέν πώ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι <καὶ> περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἴππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.
- A.** Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το τμήμα: "**ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα . . . χεῖρους εἶναι**".
- Μονάδες 10**
- B.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:
- B1.** Ποια είναι τα στοιχεία που συνθέτουν το εναντίον του Μαντιθέου κατηγορητήριο, σύμφωνα με τα δεδομένα της παραγράφου 3 του κειμένου;
- Μονάδες 15**
- B2.** Να υποδείξετε τις εκφράσεις του κειμένου με τις οποίες ο Μαντίθεος χαρακτηρίζει το ήθος των αντιπάλων του και αυτές με τις οποίες προβάλλει το δικό του ήθος.
- Μονάδες 15**
- B3.** Ποια υπήρξε η συμβολή του Γοργία στην ανάπτυξη της αρχαίας ρητορικής;
- Μονάδες 10**
- B4.** Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τις λέξεις που σας δίνονται παρακάτω. Δίπλα σε καθεμιά από αυτές, να γράψετε μία άλλη λέξη, ετυμολογικώς συγγενή, από το αρχαίο κείμενο που σας δίνεται:

Γ. **Αδίδακτο κείμενο**

Διόδωρος Σικελιώτης, Βιβλιοθήκη XII 53, 1-2

- 1 Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν Λεοντῖνοι, Χαλκιδέων μὲν ὄντες ἄποικοι, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων, ἔτυχον ὑπὸ Συρακοσίων πολεμούμενοι. Πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακοσίων κινδυνεύοντες ἀλῶναι κατὰ κράτος ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας ἀξιοῦντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι τὴν ταχίστην καὶ τὴν πόλιν ἑαυτῶν ἐκ τῶν κινδύνων
- 2 ῥύσασθαι. Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτῆς Γοργίας ὁ ῥήτωρ, δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων τῶν καθ' ἑαυτόν. Οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρε καὶ κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτο τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν, ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν μνᾶς ἑκατόν.

ῥύσασθαι (ῥύομαι = λυτρῶνω, σώζω)

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε τον τύπο που σας ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ὄντες:	δοτική πληθυντικού αρσενικού γένους
ῥήτωρ:	κλητική ενικού
δεινότητι:	ονομαστική ενικού
πάντων:	γενική πληθυντικού θηλυκού γένους
οὗτος:	αιτιατική πληθυντικού θηλυκού γένους

Μονάδες 5

Γ2.β. ἔτυχον:	β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεργητικού αορίστου β'
ἐξέπεμψαν:	α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεργητικού αορίστου
ἀξιοῦντες:	γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού μέσης φωνής
ὑπερέβαλεν:	απαρέμφατο ενεργητικού μέλλοντα
λαμβάνειν:	β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεργητικού παρακειμένου.

Μονάδες 5

Γ3. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τις παρακάτω λέξεις:
πολεμούμενοι, τῶν Συρακοσίων, βοηθῆσαι, ὁ ῥήτωρ, πρῶτος.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A.

Εγώ άλλωστε έχω τόση μεγάλη εμπιστοσύνη στον εαυτό μου, ώστε ελπίζω πως, και αν κάποιος τυχαίνει να μου φέρεται άσχημα (ή εχθρικά), όταν με ακούσει να μιλώ για όσα έχω κάνει, θα αλλάξει γνώμη και στη συνέχεια θα με θεωρεί πολύ καλύτερο. Έχω την αξίωση λοιπόν, άνδρες βουλευτές, αν σας αποδείξω μόνο αυτό, ότι δηλαδή διάκειμαι φιλικά απέναντι στο παρόν πολίτευμα και ότι έχω αναγκασθεί να συμμετέχω στους ίδιους κινδύνους με σας, να μην υπάρχει πια καμιά ωφέλεια σε μένα. Εάν όμως φανώ <και> σχετικά με τα υπόλοιπα να έχω ζήσει κόσμια και πολύ διαφορετικά από την αντίληψη που επικρατεί και από τις διαδόσεις των αντιπάλων μου, σας παρακαλώ να επικυρώσετε βέβαια την εκλογή μου, όμως να θεωρείτε ότι αυτοί είναι χειρότεροι.

B.1

Στη συγκεκριμένη παράγραφο ξεκινά παρουσιάζοντας τα θετικά της πολιτικής του δράσης και της προσωπικής του ζωής που πιθανόν να καταγγέλλθηκαν από τους αντιπάλους. Στόχος του είναι να αποδείξει τα δημοκρατικά φρονήματα και το "μέτρο" που ακολούθησε στην ιδιωτική ζωή του. Εστιάζει όμως την προσοχή του στο συγκεκριμένο κατηγορητήριο που του επέρριψαν οι αντίπαλοί του.

Το πρώτο στοιχείο της κατηγορίας ήταν ότι υπήρξε ένας από τους ιππείς που υπηρέτησαν κάτω από τις διαταγές των τριάκοντα τυράννων, συμμετέχοντας έτσι στις ραδιουργίες και τις ακρότητες που έγιναν σε βάρος του Αθηναϊκού λαού. Το δεύτερο κατά σειρά κατηγορητήριο είναι ότι ήταν στην Αθήνα κατά τη διάρκεια της οκτάμηνης παρουσίας των τριάκοντα στην πολιτική ζωή και κατά συνέπεια πήρε ενεργό μέρος στα όσα διαδραματίστηκαν εκείνη την δύσκολη εποχή. Το τρίτο κατηγορητήριο είναι η συμμετοχή του στο τότε πολιτειακό καθεστώς, στοιχείο που μαρτυρά την πολιτική του τοποθέτηση και ιδεολογική του ταυτότητα.

Όλα αυτά τα στοιχεία για τους αντιδίκους του Μαντίθεου είναι αρκετά για να αποτρέψουν τον Μαντίθεο να αναλάβει δημόσιο αξίωμα και να δράσει ως πολιτικός στη δημοκρατική Αθήνα.

B.2

Το ήθος των αντιπάλων αποδεικνύεται από τις εξής φράσεις:

"ἐκ παντός τρόπου κακῶς ἐμέ ποιεῖν".

Ο Μαντίθεος επιδιώκει μέσα από την πρόσεξιν να κερδίσει και την εύνοια των βουλευτών με το να κατηγορεί τους αντιπάλους ότι προσπαθούν να τον βλάψουν με οποιοδήποτε τρόπο. Τους παρουσιάζει ως άτομα χωρίς ήθος, σκληρούς που θα έκαναν οποιαδήποτε ενέργεια, αρκεί να ενοχοποιήσουν τον κατηγορο.

"τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις" Εκφράζει τη βεβαιότητα του ότι οι αντίπαλοι λειτουργούν ως συκοφάντες και στοχεύουν, με το να αναγγέλλουν άδικες κατηγορίες εναντίον του, να τον ενοχοποιήσουν.

"χείρους εἶναι" Προετοιμάζει συναισθηματικά τους δικαστές να σχηματίσουν εκ των προτέρων αρνητική εικόνα για το ήθος των αντιπάλων, ότι είναι άνθρωποι ανήθικοι, στοιχείο που επιτείνεται και με τη χρήση του συγκριτικού βαθμού.

Το ήθος του Μαντίθεου προβάλλεται με τις εξής φράσεις:

"πολλήν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον"

Μέσα από την προσπάθεια του να μειώσει τους αντιπάλους αναδεικνύεται ο χαρακτήρας του.

Παρόλο που έπρεπε να απεχθάνεται τους αντιπάλους του, τους χρωστά ευγνωμοσύνη για το αγαθό που του κάνουν να παρουσιαστεί στο δικαστήριο και να μιλήσει για τη ζωή του. Παρουσιάζεται με ήθος και μεγαλοσύνη, χωρίς μνησικακία και τάσεις εκδίκησης.

"τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις"

Πιστεύω του είναι ότι έχει κατηγορηθεί άδικα και σύρεται στα δικαστήρια από τις συκοφαντίες των αντιπάλων του. Έτσι προσπαθεί να τονίσει την αθωότητά του.

"οὕτω σφόδρα ἐμαυτῶ πιστεύω"

Η αυτοπεποίθηση του Μαντίθεου αποδεικνύει τη σιγουριά για την αθωότητά του αλλά και τη δύναμη που έχουν τα αποδεικτικά στοιχεία που θα παρουσιάσει στη συνέχεια ώστε να πείσει τους βουλευτές για τις θέσεις του.

"εὐνους εἰμί ... μετέχειν ὑμῖν"

Παρουσιάζονται έμμεσα τα φρονήματα του Μαντίθεου και οι αγώνες που διέπραξε ώστε να πείσει για τα πιστεύω του και την ιδεολογία που αντιπροσωπεύει. Στοιχείο που παίζει καθοριστικό ρόλο για την ανάληψη, από τη μία, ενός δημόσιου αξιώματος και από την άλλη καταδεικνύει το ήθος του ως πολιτικό πρόσωπο.

"μετρίως βεβιωκώς"

Προβάλλεται η ιδιωτική ζωή του Μαντίθεου η οποία στηρίζεται στη λέξη "μετρίως". Ακολουθεί το γενικό κανόνα της ιδιωτικής ζωής του αρχαίου Αθηναίου, δηλαδή μιας ζωής ενάρετης και χρηστής, χωρίς να παραβαίνει το μέτρο και να ζει με ακρότητες.

B.3

Σελ. 12 "Εκείνος όμως που άσκησε ... φορτική και κουράζει". Από την εισαγωγή του Βιβλίου "Ρητορικά κείμενα".

B.4

συνείδηση:	συνήδη
ήγεμόνας:	ήγοῦμαι
διάβολος:	διαβεβλημένοις
εὐτυχία:	τυγχάνει

βίος: βεβιωκώς

Γ.1

Στα χρόνια αυτά στη Σικελία οι Λεοντίνοι, που ήταν αφενός μεν άποικοι των Χαλκιδέων, αφετέρου δε φυλετικά συγγενείς των Αθηναίων, συνέβη να πολεμούνται από τους Συρακοσίους. Επειδή λοιπόν πιέζονταν από τον πόλεμο και κινδύνευαν να κυριευθούν ολοκληρωτικά εξαιτίας της υπεροχής των Συρακοσίων, έστειλαν πρεσβευτές στην Αθήνα ζητώντας να σπεύσει προς βοήθειά τους η πολιτεία (των Αθηναίων) το συντομότερο δυνατό και να σώσει την πόλη τους από τους κινδύνους. Αρχιπρεσβευτής των απεσταλμένων ήταν ο Γοργίας ο ρήτορας, ο οποίος υπερτερούσε πολύ στη ρητορική δεινότητα απ' όλους τους σύγχρονούς του. Αυτός και ρητορικές τεχνικές επινόησε πρώτος και στη σοφιστική τέχνη ξεπέρασε τόσο τους άλλους, ώστε να εισπράττει από τους μαθητές του εκατό μνες ως μισθό.

Γ.2.α

ὄντες	οὔσι
ῥήτωρ	ῥήτορ
δεινότητι	δεινότης
πάντων πασῶν	
οὔτος	ταύτας

Γ.2.β

ἔτυχον	τύχε
ἐξέπεψαν	ἐκπέψωμεν
ἀξιοῦντες	ἡξιούτο
ὑπερέβαλεν	ὑπερβαλεῖν
λαμβάνειν	εἴληφας

Γ.3

πολεμούμενοι:	κατηγορηματική μετοχή από το "ἔτυχον".
τῶν Συρακοσίων:	γενική υποκειμενική στο "ὑπεροχήν".
βοηθήσαι	τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο
"ἀξιοῦντες"	
ὁ ῥήτωρ	παράθεση στο "Γοργίας"
πρῶτος	επιρρηματικό κατηγορούμενο της σειράς στο ρήμα "ἔξευρε" με ὄρο αναφοράς το υποκείμενο του "οὔτος".